

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל
"המהפך הנסתר ביחס המצרים לבני יעקב"
 לפרשת ויחי (על פי שיעורים של ד"ר ברכי אליצור והרב זאב ויטמן)

1. **בראשית טו, י"ג-ט"ז:**
 "וּבְלַעְדֵיךָ לֹא יָרִים אִישׁ אֶת יָדוֹ וְאֶת רִגְלוֹ בְּכָל אֶרֶץ
 מִצְרַיִם"

7. **בראשית מ"א, נ"ה:**
 "וּתְרַעַב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְעַק הָעָם אֶל פְּרַעֲה לֶלְחֶם
 וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה לְכָל מִצְרַיִם לָכוּ אֵל יוֹסֵף אֲשֶׁר יֹאמַר לָכֶם
 תַּעֲשׂוּ"

8. **בראשית מ"ב, כ"ה:**
 "וַיֵּצֵא יוֹסֵף וַיְמַלְאוּ אֶת כְּלֵיהֶם בָּר וּלְהַשִּׁיב כֶּסֶפִּיהֶם אִישׁ
 אֶל שֻׁקוֹ וְלָתֵת לָהֶם צֹדֵה לְדָרֶךְ וַיַּעַשׂ לָהֶם כֵּן"

9. **בראשית מ"ג, כ"ג:**
 "וַיֹּאמֶר שְׁלוֹם לָכֶם אֵל תִּירָאוּ אֶ-לֵהֵיכֶם וְא-לֵהֵי אֲבִיכֶם
 נָתַן לָכֶם מִטְמוֹן בְּאִמְתַּחַתֵּיכֶם כֶּסֶפְכֶם בָּא אֵלַי וַיּוֹצֵא
 אֶלֵהֶם אֶת שְׂמֵעוֹן"

10. **רשב"ם שם:**
 "וְא-לֵהֵי אֲבִיכֶם: הַכֹּל הֵיוּ יוֹדְעִים שִׁמְלוּמֵיכֶם בְּנִיסִים
 הֵיוּ"

11. **בראשית מ"ה, ט"ז-כ':**
 "וְהַקֵּל נִשְׁמַע בֵּית פְּרַעֲה לֵאמֹר בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וַיִּיטֹב
 בְּעֵינֵי פְרַעֲה וּבְעֵינֵי עֲבָדָיו: וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יוֹסֵף אָמֹר
 אֵל אַחִידָה זֹאת עָשׂוּ טַעֲנוּ אֶת בְּעִירְכֶם וּלְכוּ בָאוּ אֶרְצָה
 כְּנָעַן: וְקָחוּ אֶת אֲבִיכֶם וְאֶת בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי וְאֶתְנֶה לָכֶם
 אֶת טוֹב אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֶכְלוּ אֶת חֶלֶב הָאָרֶץ: וְאֶתְהַ צְוִיתָה
 זֹאת עָשׂוּ קָחוּ לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגָלוֹת לְטַפְכֶם וּלְנִשְׁיֶיכֶם
 וּנְשֵׂאתֶם אֶת אֲבִיכֶם וּבָאתֶם: וְעֵינֶיכֶם אֵל תַּחֲסוּ עַל כְּלֵיכֶם
 כִּי טוֹב כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא"

12. **בראשית מ"ז, כ"ו:**
 "וַיִּשֶׂם אֶתְהַ יוֹסֵף לְחַק עַד הַיּוֹם הַזֶּה עַל אֲדַמַּת מִצְרַיִם
 לְפָרַעֲה לְחַמֵּשׁ רֶק אֲדַמַּת הַכְּהֻנִּים לְבָדָם לֹא הָיְתָה
 לְפָרַעֲה"

13. **בראשית מ"ז, כ"ז-ל':**
 "וַיִּקַּח יוֹסֵף אֶת כָּל אֲדַמַּת מִצְרַיִם לְפָרַעֲה כִּי מָכְרוּ מִצְרַיִם
 אִישׁ שְׂדֵהוּ כִּי חִזַּק עֲלֵהֶם הָרַעַב וַתְּהִי הָאֶרֶץ לְפָרַעֲה:"

1. **בראשית טו, י"ג-ט"ז:**
 "גַּר יִהְיֶה זֶרְעֶךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנוּ אֶתְהַם אֶרְבַּע
 מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִכִי וְאַחֲרַי כֵּן
 יֵצְאוּ בְרַכְשׁ גְּדוֹל: ... וְדוֹר רְבִיעִי יִשׁוּבוּ הִנֵּה כִּי לֹא שְׁלֹם
 עוֹן הָאֲמֹרִי עַד הִנֵּה"

2. **בראשית י"ב, י"ז:**
 "וַיִּנְגַע ה' אֶת פְּרַעֲה נֹגְעִים גְּדוֹלִים וְאֶת בֵּיתוֹ עַל דְּבַר שְׂרִי
 אֲשֶׁת אַבְרָם"

3. **בראשית י"ב, ט-כ':**
 "...וַעֲתָה הִנֵּה אֲשַׁתְּךָ קַח וְלֵךְ: וַיֵּצֵא עָלָיו פְּרַעֲה אֲנָשִׁים
 וַיִּשְׁלַחוּ אֹתוֹ וְאֶת אֲשֶׁתוֹ וְאֶת כָּל אֲשֶׁר לוֹ"

4. **בראשית ל"ט, ב'-ו':**
 "וַיְהִי ה' אֶת יוֹסֵף וַיְהִי אִישׁ מַצְלִיחַ וַיְהִי בְּבֵית אֲדֹנָיו
 הַמִּצְרַיִם: וַיִּרְא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה'
 מַצְלִיחַ בְּיָדוֹ: וַיִּמְצָא יוֹסֵף חַן בְּעֵינָיו וַיִּשְׁרֵת אֹתוֹ וַיִּפְקְדֵהוּ
 עַל בֵּיתוֹ וְכָל יֵשׁ לוֹ נָתַן בְּיָדוֹ: וַיְהִי מֵאִזְ הַפְּקִיד אֹתוֹ בְּבֵיתוֹ
 וְעַל כָּל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ וַיִּבְרָךְ ה' אֶת בֵּית הַמִּצְרַיִם בְּגַלְל יוֹסֵף
 וַיְהִי בְרַכְתָּה ה' בְּכָל אֲשֶׁר יֵשׁ לוֹ בְּבֵית וּבְשָׂדֵה: וַיַּעֲזֹב כָּל
 אֲשֶׁר לוֹ בְּיַד יוֹסֵף וְלֹא יָדַע אֹתוֹ מֵאֹמְתָה כִּי אִם הַלְחָם
 אֲשֶׁר הוּא אוֹכֵל..."

5. **בראשית ל"ט, י"ז-י"ח:**
 "בָּא אֵלַי הָעֶבֶד הָעֵבְרִי אֲשֶׁר הִבַּאתָ לָנוּ לְצַחֵק בִּי: וַיְהִי
 כַּהֲרִימִי קוֹלִי וְאֶקְרָא וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ אֲצִלִי וַיִּנְסֵה הַחוּצָה"

6. **בראשית מ"א, ל"ח-מ"ד:**
 "וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל עֲבָדָיו הַנִּמְצָא כִּזָּה אִישׁ אֲשֶׁר רוּחַ אֱ-
 לֵהִים בּוֹ: וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יוֹסֵף אַחֲרַי הוֹדִיעַ אֶ-לֵהִים
 אוֹתְךָ אֶת כָּל זֹאת אֵין נָבוֹן וְחָכָם כְּמוֹךָ: אֶתְהַ תִּהְיֶה עַל
 בֵּיתִי וְעַל פִּיד יִשָּׁק כָּל עַמִּי רַק הַכֶּסֶף אֲגַדֵּל מִמֶּנֶךָ: וַיֹּאמֶר
 פְּרַעֲה אֶל יוֹסֵף רֵאֵה נִתְתִּי אֶתְךָ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיִּסַּר
 פְּרַעֲה אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֶתְהַ עַל יַד יוֹסֵף וַיִּלְבָּשׁ
 אֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ וַיִּשֶׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל צַוְאָרוֹ: וַיִּרְכַּב אֹתוֹ
 בְּמַרְכָּבַת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אַבְרָם וְנָתַן אֹתוֹ
 עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרַיִם: וַיֹּאמֶר פְּרַעֲה אֶל יוֹסֵף אֲנִי פְרַעֲה

24. שמות י"ב, מ':
 "ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה
 וארבע מאות שנה"
 25. הכלי יקר ד"ה שלושים:
 "לפי שרבים המה עמי הארץ אשר לא רצו לצאת כלל
 ממצרים... להיות תושבים בארץ ולא לצאת משם"
 26. בראשית מ"ח, ג'-ד':
 "ויאמר יעקב אל יוסף א-ל שדי נראה אלי בלזו בארץ
 כנען ויברך אתי: ויאמר אלי הנני מפרך והרביתך
 ונתתיך לקהל עמים ונתתי את הארץ הזאת לזרעך
 אחריתך אחזת עולם"
 27. בראשית נ' כ"ד:
 "וא-להים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן הארץ
 הזאת אל הארץ אשר נשבע לאברהם ליצחק וליעקב"
 28. בראשית מ"ז, כ"ט-ל':
 "ויקברו ימי ישראל למות ויקרא לבנו ליוסף ויאמר לו
 אם נא מצאתי חן בעיניך שים נא ידך תחת ירכי ועשית
 עמדי חסד ואמת אל נא תקברני במצרים: ושכבתי עם
 אבתי ונשאתי ממצרים וקברתני בקברתם ויאמר אנכי
 אעשה כדברך"
 29. בראשית מ"ט כ"ט-ל"ב:
 "ויצו אותם ויאמר אלהם אני נאסף אל עמי קברו אתי
 אל אבתי אל המערה אשר בשדה עפרון החתי: במערה
 אשר בשדה המכפלה אשר על פני ממרא בארץ כנען
 אשר קנה אברהם את השדה מאת עפרון החתי לאחזת
 קבר: שמה קברו את אברהם ואת שרה אשתו שמה
 קברו את יצחק ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את
 לאה: מקנה השדה והמערה אשר בו מאת בני חת"
 30. בראשית מ"ח, ד'-ו':
 "ויאמר אלי... ונתתי את הארץ הזאת לזרעך אחריתך
 אחזת עולם: ועתה שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים
 עד באי אליך מצרומה לי הם אפרים ומנשה פראובן
 ושמעון יהיו לי: ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו
 על שם אחיהם יקראו בנחלתם"
 31. בראשית מ"ח ז':
 "ואני בבאי מפדן מתה עלי רחל בארץ כנען בדרך בעוד
 כפרת ארץ לבא אפרתה ואקברה שם בדרך אפרת הוא
 בית לחם"
 32. בראשית מ"ח ט':
 "המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא
 בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב
 הארץ"
 33. בראשית מ"ח כ"א:
 "ויאמר ישראל אל יוסף הנה אנכי מת והנה א-
 להים עמכם והשיב אתכם אל ארץ אבותיכם"

- ויאמר יוסף אל העם הן קניתי אתכם היום ואת
 אדמתכם לפרעה הא לכם זרע וזרעתם את האדמה"
 14. בראשית מז, י"א-י"ג:
 "ויושב יוסף את אביו ואת אחיו ויתן להם אחזה בארץ
 מצרים במיטב הארץ בארץ רעמסס כאשר צוה פרעה:
 ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם
 לפי הטף: ולחם אין בכל הארץ כי כבד הרעב מאד ותלה
 ארץ מצרים וארץ כנען מפני הרעב"
 15. פפירוס אנטסטאטי III ב, 9-1:
 "חבל ארץ נעים, אין כמוהו ... האל עצמו יסדו ...
 שדותיו מלאים כל טוב ... גנותיו רעננות וירוקות ...
 אסמיו מלאים תבואה... זיתים, תאנים, שכר, דבש"
 16. בראשית מז, כ"ז:
 "וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו
 וירבו מאד"
 17. בראשית מ"ז, ד':
 "לגור בארץ באנו"
 18. בראשית נ' ח':
 "...רק טפס וצאנם ויבקרם עזבו בארץ גשן"
 19. בראשית נ' ט"ו:
 "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם ויאמרו לו ישטמנו יוסף
 והשב וישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אתו."
 20. בעל הכלי יקר (ד"ה וישב):
 "כל פסוק זה באשמת בני ישראל הוא מדבר, כי הקדוש
 ברוך הוא גזר עליהם כי גר יהיה זרעך, והמה ביקשו
 להיות תושבים במקום שנגזר עליהם גרות... הפסוק
 מאשימם על ישיבה זו שביקשו אחוזה בארץ לא להם,
 ולא כך אמרו אל פרעה לגור בארץ באנו? מלמד
 שמתחילה לא ירדו להשתקע שמה אלא לגור כמדוייר בי
 דיירא ועכשיו חזרו מדבריהם, וכל כך נשתקעו שמה עד
 שלא רצו לצאת ממצרים, עד שהוצרך הקדוש ברוך הוא
 להוציאם משם ביד חזקה, ואותן שלא רצו לצאת מתו
 בשלושת ימי אפילה"
 21. ויקרא י"ח, ג':
 "כמעשה ארץ מצרים אשר ישבתם בה לא תעשו
 וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו
 ובחקתיכם לא תלכו"
 22. הכלי יקר ד"ה וכמעשה ארץ מצרים:
 "כאותו מעשה שעשיתם בארץ מצרים... שבקשתם בה
 ישיבה של קבע... לא תעשו עוד כאלה לבקש ישיבה של
 קבע בין עם סוחר ההולכים בדרך לא טוב"
 23. הכלי יקר ד"ה וכמעשה ארץ כנען:
 "כמעשה שעשיתם בארץ כנען... שמאסו בארץ... עד
 אשר הוצרך הקב"ה להביאם שמה בעל כורחם לא
 תעשו"

34. בראשית נ', ד'-ה':

"וַיִּדְבֹר יוֹסֵף אֶל בֵּית פְּרֹעָה לֵאמֹר אִם נָא מִצְאֲתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דָּבְרוּ נָא בְּאָזְנֵי פְרֹעָה לֵאמֹר: אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי לֵאמֹר הִנֵּה אֲנִי מֵת בְּקִבְרֵי אֲשֶׁר פָּרִיתִי לִי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן שָׁמָּה תִקְבְּרֵנִי וְעַתָּה אֶעֱלֶה נָא וְאֶקְבְּרָה אֶת אָבִי וְאֶשׁוּבָה"

35. בראשית נ', ו'-י"ד:

"וַיֹּאמֶר פְּרֹעָה עֲלֶה וְקַבֵּר אֶת אָבִיךָ כְּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעַךָ: וַיַּעַל יוֹסֵף לִקְבֹר אֶת אָבִיו וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ כָּל עַבְדֵי פְרֹעָה זִקְנֵי בֵיתוֹ וְכָל זִקְנֵי אֶרֶץ מִצְרַיִם: וְכָל בֵּית יוֹסֵף וְאֶחָיו וּבֵית אָבִיו רַק טַפָּם וְצִאֲנָם וּבְקִרְסֵם עָזְבוּ בְּאֶרֶץ גִּשׁוֹן: וַיַּעַל עִמּוֹ גַם רַכָּב גַּם פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כְּבַד מְאֹד: ...וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף מִצְרַיִמָּה הוּא וְאֶחָיו וְכָל הָעֲלִים אֹתוֹ לִקְבֹר אֶת אָבִיו אַחֲרֵי קִבְרוֹ אֶת אָבִיו"

36. שמות א', י':

"הֲבֵה נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהִיָּה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ"